

Miten sähkön siirtohintoja voidaan korottaa? Kansainvälisen investointioikeuden näkökulma

Kim Talus,^a Kaisa Huhta,^a Pami Aalto,^b Pertti Järventausta,^c Hannele Holttinen^d

a = Oikeustieteidenlaitos, Itä-Suomen yliopisto

b = Johtamiskorkeakoulu, Tampereen yliopisto

c = Sähkötekniikan laitos, Tampereen teknillinen yliopisto

d = Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy

ISBN: 978-952-03-0148-4

1. Ongelmana siirtohintojen korotus

Julkisuudessa on keskusteltu mahdollisuudesta haastaa Suomen valtio kansainvälisen investointiriidan osapuoleksi, jos valtio kieltäisi sähkön siirtohintojen nostamisen sähköverkkoyrityksiltä.¹ Keskustelu liittyy toisaalta kansallisten sähköverkkoyhtiöiden ilmoituksiin sähkön siirtohintojen nostamisesta talvella 2016 ja toisaalta vuodesta 2013 käynnissä olleisiin EU:n ja USA:n välisiin TTIP – neuvotteluihin (Transatlantic Trade and Investment Partnership). Tässä analyysissä selvitämme, mistä siirtohintojen nousupaine johtuu. Arvioimme myös, saattaisiko hintojen nostamismahdollisuuden rajoittaminen johtaa valtion vahingonkorvausvelvoitteeseen investointioikeuden nojalla.

Mihin sähkön siirtohintojen nousupaine perustuu?

¹ Kts. mm. ”Vapaakauppasopimus estäisi sähkönsiirtomaksujen korotuksiin puuttumisen, jos verkon omistajissa on yhdysvaltalaisia” (<http://www.hs.fi/talous/a1454656965777>) tai ”Carunan hintojennosto voitaisiin kieltää TTIP:n aikanakin” <http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/politiikka-ja-talous/carunan-hintojennosto-voitaisiin-kielt%C3%A4%C3%A4-ttip-n-aikanakin-1.138285>.

Toimivat sähkömarkkinat edellyttävät pitkäjänteistä sääntelyä ja investointeja toimitusvarmuuteen. Vuonna 2011 Hannuksi ja Tapaniksi nimetyt myrskyt niittivät suomalaista metsää yli sadan miljoonan euron arvosta ja aiheuttivat kokonaisuudessaan noin puolen miljardin euron menetykset.² Noin viidesosalle suomalaisen verkkoon liitetystä sähkönkäyttäjistä aiheutui sähkökatkoksia, joista pahimmat kestivät yli kaksi viikkoa.³ Tuolloin käytiin vilkas julkinen keskustelu kansallisen sähköverkon kyvystä turvata sähkön keskeytyksetön saatavuus.

Sähkömarkkinalakia muutettiin vuonna 2013 verkon toimitusvarmuuden parantamiseksi. Uuden lain asettamat kehittämis- ja laatuvaatimukset edellyttävät verkonhaltijoilta huomattavia investointeja verkon toimitusvarmuuteen. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi olemassa olevan verkon maakaapelointia. Kaapelointi ei ole kuitenkaan välttämättä kustannustehokasta ulottaa kaikkialle, vaan sen rinnalla on mahdollista soveltaa myös muita verkon rakentamiseen ja sijoittamiseen, verkon rakenteeseen, sekä olemassa olevaan tai siirrettävään hajautettuun tuotantoon ja varavoimaan perustuviin saarekkeisiin liittyviä ratkaisuja.⁴

Sähkömarkkinalain vaatiman toimitusvarmuustason varmistaminen on kallista ja ilmenee hyvin konkreettisesti joidenkin sähköverkkoyhtiöiden päätöksistä nostaa sähkön siirtohintoja. Hintojen korotus ei kuitenkaan tullut yllätyksenä. Päinvastoin, lain valmisteluvaiheessa esitetyt arviot sähkön hinnan tulevista korotuksista olivat poikkeuksellisen täsmällisiä. Toimitusvarmuuden parantamisesta aiheutuvan hintojen korotuspaineen arvioitiin olevan keskimäärin 8–10 prosenttia

² Maa- ja metsätalousministeriön tiedote, ’Myrskyissä kaatui puita noin 120 miljoonan euron arvosta’, 30.12.2011.

³ HE 20/2013 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle sähkö- ja maakaasumarkkinoita koskevaiksi lainsäädännöksi, s. 9.

⁴ EL-TRAN –konsortio tarkastelee myös näitä vaihtoehtoja osana tutkimustaan.

sähkökäyttäjien maksamaan kokonaishintaan.⁵ Kun kuluttajan sähkölaskusta noin kolmasosa on sähkön siirtomaksuja, esimerkiksi Carunan alun perin talvella 2016 ilmoittamien korotusten osuus sähkön kokonaishinnasta vastaa lainvalmisteluvaiheessa arvioitua korotuspainetta.

Sähköverkkomonopolin tarjoamien palveluiden hinnoittelu on tarkoin säänneltyä ja valvottua. Lain lähtökohta on, että hinnoittelun on oltava kokonaisuutena arvioiden kohtuullista. Tämän vaatimuksen ymmärretään usein tarkoittavan, että hinnan on oltava sähkön loppukäyttäjälle mahdollisimman matala. Näinkin toki on, mutta kohtuullisuuden vaatimus on osa laajempaa sähkömarkkinasääntelyn kokonaisuutta, joka sisältää myös muita tavoitteita ja intressejä kuin hintojen kohtuullisuus. Näiden tavoitteiden joukossa toimitusvarmuudella on keskeinen asema ja sen toteutumisen on pitkällä aikavälillä katsottu olevan myös verkon käyttäjien etu. Nyt käytävässä keskustelussa korostuukin kysymys keskeytyksettömän sähkönsaannin arvosta sähkön loppukäyttäjille.

Verkonhaltijoiden on varmistettava, että sähkömarkkinalaissa asetetut verkon toiminnan laatuvaatimukset toteutuvat viimeistään vuonna 2028. Siirtymäaikaa on niukalti sekä investointikustannusten jakautumisen että

⁵ *TaVM 17/2013 vp*, Hallituksen esitys eduskunnalle sähkö- ja maakaasumarkkinoita koskevaksi lainsäädännöksi, s. 7.

⁶ Luku vaihtelee hieman julkaisusta riippuen. United Nations Conference on Trade and Development, IIA Issues note (no. 1/2016), ilmoittaa oikeaksi määräksi 3268 investointisuoja koskevia määräyksiä sisältävää sopimusta vuoden 2015 lopussa.

⁷ Myös Suomi on sitoutunut sekä monenvälisiin että kymmeneen kahden välisiin investointisuojaosopimuksiin hyvin erilaisten valtioiden kanssa. Näistä esimerkinä: Albania (SopS 16/1999), Algerian (SopS 9/2007), Arabiemiraattien liitto (SopS 22/1997), Argentiina (SopS 21/1996), Armenia (SopS 32/2007), Azerbaidzhan (SopS 8/2005), Bosnia ja Hertsegovina (SopS 77/2001), Bulgaria (SopS 50/1999), Chile (SopS 23/1996), Dominikaaninen tasavalta (SopS 36/2007), Ecuador (SopS 79/2001), Egypti (SopS 11/2005), El Salvador (SopS 11/2003), Etelä-Afrikan tasavalta (SopS 8/2001), Etiopia (SopS 42/2007), Filippiinit (SopS 52/1999), Indonesia (SopS 34/1997), Guatemala (SopS 107/2006), Intia (SopS 30/2003), Iran (SopS 82/2004),

sähköverkon fyysisen käyttöiän huomioon ottaen. On kuitenkin ilmeistä, että sekä hintojen korotuksilta että myrskyjen aiheuttamilta vakavilta sähkökatkoksilta ei voida välttyä, vaan näiden välillä on pystyttävä tasapainottelemaan. Nykyisessä sähkömarkkinasääntelyssä näistä vaihtoehdoista painotetaan toimitusvarmaa verkkoa, jonka rakentamisen ja ylläpitämisen aiheuttamia kustannuksia nyt maksetaan.

Kansainvälinen investointioikeus

Kansainvälinen investointioikeus on kansainvälisestä julkisoikeudesta ja kansainvälisestä yksityisoikeudesta eri elementtejä lainaava uudentyypinen kansainvälisen oikeuden osa-alue. Se perustuu noin 3300:lle⁶ kahdenväliselle ja monenväliselle investointisuojaosopimukselle (kuten North American Free Trade Agreement, NAFTA, tai sopimus energiaperuskirjasta).⁷ Sopimuksia on solmittu eri valtioiden välille vuodesta 1959 – kyseessä ei siis ole uusi asia, päinvastoin. Kansainväliset investointisuojaosopimukset sekä näihin liittyvä investointioikeus on kuitenkin nostettu julkiseen keskusteluun Euroopan Unionin ja Yhdysvaltojen välille suunniteltuun vapaakauppasopimukseen liittyen; yksi vapaakauppasopimuksen osa-alueista olisi jonkinlainen investointiriitojen ratkaisumekanismi.

Kazakstan (SopS 20/1998), Kiina (SopS 87/2006), Kirgisia (SopS 163/2004), Korean tasavalta (SopS 25/1996), Kroatia (SopS 92/2002), Kuwait (SopS 32/1997), Latvia (SopS 5/1993), Libanon (SopS 4/2000), Liettua (SopS 119/1992), Makedonia (SopS 21/2002), Malesia (SopS 79/1987), Marokko (SopS 28/2003), Meksiko (SopS 54/2000), Moldova (SopS 42/1997), Mosambik (SopS 93/2005), Namibia (SopS 42/2005), Nepal (Sops 5/2011), Nigeria (SopS 34/2007), Oman (SopS 18/1999), Panaman (SopS 102/2010), Peru (SopS 33/1996), Puola (SopS 28/1998), Qatar (SopS 37/2003), Romania (SopS 121/1992), Slovakia (SopS 37/1996), Slovenia (SopS 37/2000), Sri Lanka (SopS 54/1987), Tansania (SopS 94/2002), Thaimaa (SopS 35/1996), Tshekki (SopS 34/1994), Tunisia (SopS 52/2003), Turkki (SopS 29/1995), Ukraina (SopS 102/2005), Unkari (SopS 20/1989), Uruguay (SopS 84/2004), Uzbekistan (SopS 74/1993), Valko-Venäjä (SopS 89/1994), Venäjä (tehty Neuvostoliiton kanssa, SopS 58/1991, muutospöytäkirja SopS 57/1999), Vietnam (SopS 27/1996) sekä Viro (SopS 104/1992).

Investointisuojausopimuksen perusajatus on suojata ulkomaista investoijaa sellaisia investoinnin kohdevaltion toimia vastaan, jotka vaikuttavat olennaisesti investoinnin arvoon ja rikkovat investointisuojausopimuksessa sovittuja sääntöjä. Valtion näkökulmasta tämän tietyllä tavalla ”ylimääräisen” kansainvälisoikeudellisen suojan tarkoituksena on rohkaista muista sopimuspuolista peräisin olevia investoijia investointeihin sopijapuolen alueella ja luoda sitä varten vakaat, oikeudenmukaiset, suotuisat ja avoimet olosuhteet.⁸ Tähän pyritään takaamalla ulkomaiselle investoijalle suoja valtion tietyntyyppisiä toimenpiteitä vastaan. On selvää, että valtiolla on suvereenina toimijana oikeus antaa alueellaan myös tehtyihin investointeihin vaikuttavia normeja ja soveltaa näitä normeja myös käytännössä. Kansainvälisen investointioikeuden tarkoituksena ei olekaan rajoittaa tätä oikeutta sinällään, vaan sen sijaan asettaa tietyt rajoja tai reunaehdot valtion toiminnalle. Nämä rajat on määritetty aina erikseen kussakin kahden- tai monenvälisessä investointisuojausopimuksessa ja suojan taso riippuukin sovellettavasta sopimuksesta. Hieman yleistäen voidaan todeta,

että useimmat investointisuojausopimukset suojaavat ulkomaista investoijaa seuraavilta sopimuksen osapuolina olevien valtioiden toimilta:

- Valtiot sitoutuvat kohtelevaan muiden sopimuspuolten investoijien investointeja ”oikeudenmukaisesti ja kohtuullisesti” (ns. ”fair and equitable treatment” - standardi);⁹
- valtiot sitoutuvat myös olemaan estämättä millään tavoin mielivaltaisesti tai syrjivän toimenpitein investointien hallintoa, ylläpitämistä, käyttöä, käyttöoikeutta tai luovutusta (”protection against arbitrary and discriminatory treatment”);¹⁰
- valtiot myös sitoutuvat siihen, että näitä investointeja käsitellään aina vähintään yhtä edullisella tavalla kuin kansainvälinen lainsäädäntö, mukaan lukien sopimusvelvoitteet, edellyttää (”most favoured nation treatment”);¹¹

⁸ Tähän liittyvät standardit ja periaatteet eivät ole uusia vaan ovat kehittyneet ulkomaalaisten suojeluun liittyvien yleisten periaatteiden pohjalta. Katso esim. Georg Schwarzenberger, *Province and Standards of International Economic Law*, 2 Int'l L.Q. 402 (1948).

⁹ Suomi on antanut tällaisen sitoumuksen useissa kahdenvälisissä investointisuojausopimuksissa. Näin esimerkiksi Chilen kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevassa sopimuksessa (SopS 23/1996): ”Sopimuspuolet takaavat alueellaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille lakiansa ja määräystensä puitteissa oikeudenmukaisen ja tasapuolisen kohtelun.” (3 artiklan 1 kohta). Vastaava sitoumus on annettu myös sopimuksessa Suomen tasavallan hallituksen ja Kiinan kansantasavallan hallituksen välillä sijoitusten edistämistä ja vastavuoroisesta suojaamisesta (SopS 87/2006): ”Kummankin sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille myönnetään jatkuvasti oikeudenmukainen ja kohtuullinen kohtelu toisen sopimuspuolen alueella.” (3 artiklan 1 kohta).

¹⁰ Esimerkiksi Chilen kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen 2 artikla (Sijoitusten edistäminen ja suojaaminen): ”Sopimuspuolet suojelevat alueellaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sen lakien ja määräysten mukaisesti tekemiä sijoituksia eivätkä häiritse kohtuuttomilla tai syrjivillä toimenpiteillä sellaisten sijoitusten johtamista, ylläpitoa, käyttöä, hyödyntämistä, laajentamista, myyntiä tai lopettamista” tai Kiinan kanssa tehdyn sopimuksen 2 artiklan 3 kohta: ”Kumpikaan sopimuspuoli ei ryhdy toisen sopimuspuolen sijoittajien tekemien sijoitusten hoitoon, ylläpitoon, käyttöön, hyödyntämiseen, laajentamiseen, myyntiin tai muuhun luovuttamiseen kohdistuviin kohtuuttomiin tai syrjiviin toimenpiteisiin.”

¹¹ Näin esimerkiksi Chilen kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen 3 artiklassa: ”Tämä kohtelu ei saa olla vähemmän suosiollinen kuin se, jonka sopimuspuoli myöntää alueellaan omien sijoittajiensa tekemille sijoituksille, taikka kohtelu, jonka sopimuspuoli myöntää alueelleen tehdyille kolmansien maiden sijoituksille, sen mukaan mikä on edullisempi sijoittajalle.” (National treatment ja most favoured nation treatment) tai Kiinan kanssa tehdyn sopimuksen 3 artiklan 3 kohta: ”Kumpikin sopimuspuoli myöntää toisen sopimuspuolen

- valtiot sitoutuvat myös siihen, että investoijan toisen sopimuspuolen alueella suorittamia investointeja ei kansallisteta tai pakkolunasteta eikä niihin sovelleta kansallistamiseen tai pakkolunastamiseen verrattavia toimenpiteitä, paitsi jos tämä pakkolunastus (1) suoritetaan yleisen edun vuoksi; (2) ei ole syrjivä; (3) suoritetaan lainmukaisesti; ja (4) siitä suoritetaan viipymättä riittävä ja asianmukainen korvaus.¹²

Investointisuojausopimukseen kuuluu usein myös ns. sateenvarjolauseke ("Umbrella clause"), jonka mukaan kukin sopimuspuoli noudattaa toista sopimuspuolta edustavan investoijan kanssa tekemiään sopimuksia, myös tämän investointeihin liittyviä. Kyseinen sateenvarjolauseke perustuu ajatukselle kansainvälisoikeudellisesta *pacta sunt servanda* -periaatteesta.

Jotta investointi saa investointisuojausopimuksen mukaisen suojan, tulee sen useimmiten olla sopimuspuolen alueella sovellettavan lainsäädännön mukaisesti järjestäytynyt yritys tai yhteisö tai luonnollinen henkilö, jolla on sopimuspuolen kansalaisuus tai joka vakinaisesti asuu sen alueella valtiossa sovellettavan lainsäädännön mukaisesti.¹³

---

sijoittajien sijoituksille vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää kolmannen valtion sijoittajien sijoituksille niiden perustamisen, hankinnan, toiminnan, hoidon, ylläpidon, käytön, hyödyntämisen ja myynnin tai muun luovuttamisen osalta."

¹² Näin esimerkiksi sopimuksessa energiaperuskirjasta, Artikla 13.

¹³ Asia Tokios Tokelés v. Ukraine, (ARB/02/18) 29 huhtikuuta 2004. Asiassa Libananco Holdings Co. Limited (Cyprus) v. Republic of Turkey (ARB/06/8), 2. syyskuuta 2011, sähkömarkkinoilla toimivan yrityksen taustalla vaikuttavat toimijat ja kaikki toiminta liittyi Turkkiin. Keskeinen näyttöä koskeva riitä liittyi siihen, oliko Kyproslainen yritys ostanut Turkin markkinoilla toimineen yrityksen osakkeet. Toisaalta ratkaisussa Loewen v. United States, (ARB(AF)/98/3), 26. kesäkuuta 2003 ja TSA Spectrum de Argentine S.A. v. Argentine Republic (ICSID Case No. ARB/05/5) 19.

"Investoinnilla" tarkoitetaan useimmiten kaikkea investoijan suoraan tai epäsuorasti omistamaa tai valvomaa omaisuutta, johon sisältyvät aineellisen kiinteän omaisuuden lisäksi myös esimerkiksi yritysten osakkeet tai kaikki laissa tai sopimuksessa määrätyt tai lain mukaan myönnettyt lisenssit tai luvat taloudellisen toiminnan harjoittamiseen.¹⁴

Sähkön siirtohintojen korotusten rajoittaminen ja "oikeudenmukaisen ja kohtuullisen kohtelun vaatimus"

Mikäli siirto- tai jakeluyhtiö olisi ulkomaisessa omistuksessa ja mikäli investointia suojaisi jokin kahden tai monenvälinen investointisuojausopimus, olisi todennäköistä, että tilannetta arvioitaisiin "oikeudenmukaisen ja kohtuullisen kohtelun vaatimuksen" ("fair and equitable treatment") valossa. Tiettyä taloudellista toimintaa koskevien sääntöjen tai niiden tulkinnan muutoksen kohdalla periaate tai vaatimus edellyttää muun muassa lainsäädännön läpinäkyvyyttä, ennakoitavuutta, ja investoijan perusteltujen odotusten huomioimista lainsäädäntöä muutettaessa. Käytännössä tämä tarkoittaa investoijan oikeuksien (lainsäädännön pysyvyys, vakaus, ennakoitavuus ja niin edelleen) sekä valtion suvereenisuuden piiriin kuuluvan lainsäätövallan välistä punnintaa. Lähtökohtana tässä arvioinnissa on lainsäädännöllinen kehikko sillä hetkellä, kun investointi tehtiin.¹⁵ Valtiolla on oikeus muuttaa tätä kehikkoa ns. tavanomaisen lainsäädännön kehittämisen rajoissa.¹⁶ Jos valtio

joulukuuta 2008 tribunaalit eivät täysin hyväksyneet Tokios Tokelés ratkaisun lähestymistapaa.

¹⁴ Ns. Yukos tapaus on esimerkki osakkeenomistajan oikeudesta investointisuojaan, katso *Hulley Enterprises Limited v. The Russian Federation* (PCA asia no. AA 226), 30. marraskuuta 2009, *Yukos Universal Limited v. The Russian Federation* (PCA asia no. AA 227), 30. marraskuuta 2009, *Veteran Petroleum Limited v. The Russian Federation* (PCA asia no. AA 228) 30. marraskuuta 2009.

¹⁵ Felfman v. Mexico (ARB(AF)/99/1) 16. joulukuuta 2002 ja *SD Myers v Canada* (http://www.naftalaw.org/disputes_canada_sdmyers.htm). Jälkimmäisessä tapauksessa Kanadan ainakin näennäisesti läheisyysperiaatteelle rakentunut jätteenvienti kieltä johti 6 miljoonan Amerikan dollarin vahingonkorvaukseen.

¹⁶ Esim. *Methanex v USA* (http://www.naftaclaims.com/disputes_us_6.htm)

tai esimerkiksi sen virkamies on kuitenkin antanut jotain normatiivista tilannetta koskevia erityisiä lupauksia, voi tämä vaikuttaa valtion mahdollisuuksiin muuttaa kyseisiä normeja tai niiden tulkintaa.¹⁷

Mikäli ulkomaisessa omistuksessa olevan yrityksen mahdollisuutta korottaa siirtomaksuja rajoitettaisiin, kansainväliseen investointioikeuteen kuuluvat periaatteet edellyttäisivät ainakin, että:

- Säännöt olisivat samat kotimaisessa ja ulkomaisessa omistuksessa oleville yrityksille. Lakien ja niiden soveltamisen tulee olla syrjimätöntä;
- rajoitukset eivät olisi yllättäviä ja ennakoimattomia. Lainsäädännön ja siihen liittyvän soveltamiskäytännön tulee olla avointa, vakaata ja ennakoitavaa;
- rajoitukset eivät olisi kokonaisuutena tarkastellen kohtuuttomia.

Mikäli näitä, melko perustuvanlaatuisia oikeusvaltioperiaatetta ilmentäviä vaatimuksia ei noudateta, saattaa valtio rikkoa kansainväliseen investointioikeuteen liittyviä pelisääntöjä. Tässä yhteydessä on kuitenkin myös syytä huomauttaa, että kansainvälisen investointioikeuden lisäksi myös Euroopan unionin oikeus asettaa samankaltaisia vaatimuksia. Unionin tuomioistuin on useassa energiaan liittyvässä tapauksessa korostanut oikeusvarmuuden periaatteen merkitystä yritysten toimintaan vaikuttavien pelisääntöjen muutoksessa.

Sähkömarkkinoihin liittyvässä asiassa C-17/03 *VEMW and others*¹⁸ tuomioistuin painotti, kuinka "[o]ikeusvarmuuden periaate puolestaan edellyttää erityisesti sitä, että lainsäädäntö, joka aiheuttaa yksityisten kannalta epäedullisia

---

tapauksessa Kalifornialla oli oikeus muuttaa ympäristönormejaan. Tietyn bensiiniin lisättävän aineen kiellon taustalla oli yleinen hyvä, se ei ollut syrjivä eikä osavaltio ollut antanut erityisiä lupauksia tai vastaavia sitoumuksia investoijalle.

¹⁷ *Azurix Corp. v. The Argentine Republic*, (ARB/01/12), 14. heinäkuuta 2006.

seurauksia, on selvää ja täsmällistä ja että sen soveltaminen on yksityisten ennakoitavissa. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, ei ole mahdollista luottaa siihen, ettei lainsäädäntöä mitenkään muuteta, vaan ainoastaan kyseenalaistaa tapa, jolla tällaiset muutokset toteutetaan. Vastaavasti oikeusvarmuuden periaate ei edellytä sitä, että lainsäädäntöä ei muuteta, vaan pikemminkin sitä, että lainsäätäjät ottaa huomioon taloudellisten toimijoiden erityistilanteet ja säätää tarvittaessa uusien oikeussääntöjen soveltamista koskevista mukautuksista."¹⁹

Toisessa, maakaasun liittyvässä asiassa C-347/06²⁰ Euroopan unionin tuomioistuin totesi: "ilman, että luottamuksensuojan periaatteen tarkastelu olisi tarpeen, on todettava, että oikeusvarmuuden periaate ei ainoastaan salli vaan siitä johtuu myös velvollisuus siihen, että tällaisen konsession päättämiseen liitetään siirtymäaika, joka mahdollistaa sen, että sopimuskumppanit voivat päättää sopimussuhteensa olosuhteissa, jotka ovat hyväksyttävissä niin julkisen palvelun asettamien edellytysten kannalta kuin taloudelliseltakin kannalta katsoen."²¹

On siis selvää, että sekä kansainvälinen oikeus että Euroopan unionin oikeus asettavat rajoituksia valtion mahdollisuuksille rajoittaa sähkön siirtohintojen korotuksia esimerkiksi Carunan kaltaisessa tapauksessa. Toisaalta Suomen kohdalla voidaan arvioida, että niin kauan kuin valtiovallan toiminta on linjassa Suomen ja Euroopan unionin oikeuden kanssa, riski investointiriidan häviämisestä ei ole merkittävä. Tämä ei tarkoita, ettei Suomi voisi olla vastaajana investointiriidassa. Nostettu riita on kuitenkin eri asia kuin hävitty riita. Korkeimman oikeuden oikeuskäytännöstä²² löytyy tapauksia, jotka muistuttavat niitä tilanteita, joissa valtion vahingonkorvausvelvollisuutta voisi arvioida

¹⁸ C-17/03 *VEMW and others* [2005] ECR I-4983.

¹⁹ C-17/03 *VEMW and others*, kohta 80.

²⁰ C-347/06 *ASM Brescia* [2008] ECR I-05641.

²¹ C-347/06, *ASM Brescia*, kohta 71.

²² KKO:2006:71 ja KKO:1999:32. Molemmat ratkaisut liittyvät valtion vahingonkorvausvelvollisuuteen kansallisen lainsäädännön nojalla.

myös kansainvälisen investointioikeuden näkökulmasta.

EL-TRAN– konsortio tutkii, mitä resurssitehokas sähköjärjestelmä tarkoittaa, miten se toteutetaan, millaisia politiikka-ongelmia sen toteutuksessa kohtaamme ja kuinka lopulta ratkomme niitä. Hanketta koordinoi Tampereen yliopisto, ja siinä ovat mukana Itä-Suomen yliopisto, Tampereen teknillinen yliopisto, Turun yliopisto, VTT ja Tampereen ammattikorkeakoulu.

Aiemmat EL-TRAN -analyysit

1/2016	Miten toteutetaan resurssitehokkaampi ja ilmastoneutraali sähköenergiajärjestelmä?
--------	--
